

ह्रैव्येनकर्तयेण वेतुलब्धुं ॥ ४९ ॥ द्विजः ब्राह्मणः तेजसापराभिभवशक्त्या ॥ ५० ॥ औरसं उत्साहः ॥ ५१ ॥ उदारईश्वरभावं अवरे अनैश्वर्ये ॥ ५२ ॥ कूरं हि सात्मकं क्षात्रं कर्म यस्य ॥ ५३ ॥ अपचितः हीनः ॥ ५४ ॥ शिथिलं दुर्बलं ॥ ५५ ॥ नभूतिं अनैश्वर्यं नपुनः प्रियं नास्ति पुनः प्रीर्ययेति नभूतेरेव विशेषणं उभयत्र नैकधेति बन्धनशब्देन समासः व्यजयत् पराभूतवान् ॥ ५६ ॥ जिह्वा जिह्वायाः प्रियं साध्वनं उकोचमित्यर्थः क्षुद्राणां शत्रुपक्षीयाणां निकृत्या भेदरूपेण छलेन शल्यकः व्याधः सहिम्नोभ्योभक्ष्यं दत्वा विश्वास्य हत्वा आहारं लभते तद्धत् शल्यकः श्वावितक्षुद्रान्मधुमक्षिकाविशेषान्

न चार्थो भैक्ष्यचर्येण नापि ह्रैव्येन कर्हि चित् ॥ वेतुं शक्यः सदाराजनैकेवलं धर्मबुद्धिना ॥ ४९ ॥ प्रतिषिद्धाहितेयाञ्चायया सिध्यति वै द्विजः ॥ तेजसैवार्थलिप्सा यांयतस्वपुरुषर्षभ ॥ ५० ॥ भैक्ष्यचर्यानि विहितानच विट्शूद्रजीविका ॥ क्षत्रियस्य विशेषधर्मस्तु बलमौरसं ॥ ५१ ॥ स्वधर्मं प्रतिपद्यस्व जहि शत्रून् समागतान् ॥ धार्तराष्ट्रवनं पार्थ मया पार्थेन नाशय ॥ ५२ ॥ उदारमेव विद्वांसो धर्मं प्रादुर्मान् विद्वान् ॥ उदारं प्रतिपद्यस्व नावरे स्यात्तुमर्हसि ॥ ५३ ॥ अनुबुध्यस्व राजे द्रवेत्यधर्मान् सनातनान् ॥ क्रूरकर्माभिजातोसि यस्मादुद्विजते जनः ॥ ५४ ॥ प्रजापालनं संभूतं फलं तव न गर्हितं ॥ एष ते विहितो राजन धात्रा धर्मः सनातनः ॥ ५५ ॥ तस्मादपचितः पार्थ लोके हास्यं गमिष्यसि ॥ स्वधर्माद्धि मनुष्याणां चलनं न प्रशस्यते ॥ ५६ ॥ सक्षान् तद्ददं कृत्वा त्यक्ते दं शिथिलं मनः ॥ वीर्यमास्थाय कौरव्यधुरमुद्वहधुर्यवत् ॥ ५७ ॥ न हि केवलं धर्मात्मापृथिवी जातुकश्चन ॥ पार्थिवो व्यजयद्राजन्मभूतिं न पुनः श्रियं ॥ ५८ ॥ जिह्वां दत्वा बहूनां हि क्षुद्राणां लुब्धचे तसां ॥ निकृत्या लभते राज्यं माहारमिव शल्यकः ॥ ५९ ॥ भ्रातरः पूर्वजाताश्च सुसृष्टाश्च सर्वशः ॥ निकृत्या निजितादैवैरसुराः पार्थिवर्षभ ॥ ६० ॥ एवं बलवतः सर्वमिति बुध्वामहीपते ॥ जहि शत्रून् महाबाहो परां निकृतिमास्थितः ॥ ६१ ॥ न त्वर्जुन समः कश्चिद्युधियो धो धनुर्धरः ॥ भविता वापुमान् कश्चिन्मत्समो वागदाधरः ॥ ६२ ॥ सत्वेन कुरुते युद्धं राजन् सुबलवानपि ॥ न प्रमाणेन नोत्साहात् सत्वस्यो भव पांडव ॥ ६३ ॥ सर्वं हि मूलमर्थस्य वितथं दतो न्यथा ॥ न तु प्रसक्तं भवति दत्तच्छायेवै ह मनी ॥ ६४ ॥

जिह्वां दत्वा बहिर्निःसार्य भक्षयति तद्ध जिह्वां वाचं दत्वा शत्रून् जहीति प्रांचः ॥ ५९ ॥ ६० ॥ बलवतः सन्नू परो निकृतिं सं बत्सरसं ध्वं गीमां सकन्यायेन हि न परं कुर्विति भावः ॥ ६१ ॥ ६२ ॥ सत्वेन बलेन प्रमाणेन संघेन उत्साहेन शत्रुपक्षीयैः सह संघानलक्षणेन सूत्रेण प्रमाणं नित्यमर्थोदासं घवादिप्रकादिषु उत्साहस्तु यमे सुखे इति विश्वः अथ मदीमहोत्साहीत्यपि पाठः ॥ ६३ ॥ सत्वादित्यस्य वितथत्वे हेतुः न त्विति प्रसक्तं उपकारकत्वेन प्रत्ययसन्ने इष्टमित्यर्थः ॥ ६४ ॥